

کلاس‌های خالی

معلم‌های شبانه‌روزی

دکتر زهرا اربابیان / عکاس: احمد رضا کریمی

مرضیه فتحی، دبیر دبیرستان منطقه ۴ تهران

دست نیست. متأسفانه این امر با وجود تأثیر نمرات کسب شده از آزمون‌های برخط در ارزشیابی پایان سال، تشدید می‌شود.

از طرفی، دخالت دادن مؤلفه‌های چون مشارکت دانش‌آموز در فعالیت‌های مجازی چندان عادلانه به نظر نمی‌رسد؛ زیرا موجب تأثیرگذاری سطح رفاهی خانواده‌ها بر ارزشیابی می‌شود و این بدان سبب است که حضور فعال دانش‌آموز مستلزم امکاناتی است که همگان به آن دسترسی ندارند.

ناآگاهی بسیاری از آموزش‌دهندگان از چگونگی به‌کارگیری ابزارهای موجود برای آموزش مجازی یا تسلط نداشتن بر آن‌ها نیز از عواملی است که موجب ناهمسانی سطح آموزش می‌شود. دلیل این امر واضح است: معلم برای

آموزش مجازی پرنرنگ‌تر می‌شود. فقدان نظارت درست برخی والدین بر روند آموزش در ایام پسا کرونا، که ریشه‌های مختلفی دارد، از طرفی، برخی دانش‌آموزان انگیزه درونی برای مطالعه ندارند و این امر در نبود نظارت درست والدین تشدید می‌شود.

نیود امکان برگزاری آزمون سالم و سنجش درست آموخته‌های دانش‌آموزان؛ برگزاری آزمون‌های (برخط) آنلاین با وجود به‌کار بردن تدابیری همچون تنظیم دقیق زمان آزمون و استفاده از سوالات باز کتاب و تحلیلی هم نمی‌تواند معیار درستی برای محک زدن آموخته‌های دانش‌آموزان باشد. چرا که دانش‌آموز در مدت‌زمان آزمون امکان دسترسی به منابع اطلاعاتی متعدد را دارد و ابزاری برای راستی‌آزمایی این موضوع، در

به نظر من، یکی از چالش‌های جدی که مدارس و در ابعاد وسیع‌تر، آموزش‌وپرورش با توجه به اتفاقات اخیر در آینده با آن مواجه خواهد بود، عمیق‌تر شدن شکاف آموزشی بین دانش‌آموزان است؛ چرا که من در جامعه آماری کوچک خودم با وجود یکسان بودن نسبی سطح فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی شاهد آن بوده‌ام و قطعاً این اختلاف در جامعه‌های بزرگ‌تر با وجود اختلافات آشکارتر، آثار عمیق‌تری بر جا خواهد گذاشت.

این امر ناشی از عوامل متعددی است که برخی از آن‌ها عبارت‌اند از:

بهره‌مند نبودن همه خانواده‌ها از تمکن مالی قابل قبول و در نتیجه، دسترسی نداشتن بسیاری افراد به اینترنت پرسرعت؛ در حالی که در نبود امکان آموزش حضوری، ضرورت

آموزش مجازی خود آموزشی ندیده است. البته در همین مدت کوتاه، بسیاری از معلمان اطلاعات یا دانش خود را در این حوزه به‌روزرسانی کرده‌اند ولی این موضوع عمومیت ندارد و این روند برخلاف هدف ایجاد فرصت برابر آموزشی است.

با توجه به تجارب شخصی و با تعمیم آن به سطح جامعه، برخی راهکارهای پیشنهادی برای کمک به برون‌رفت از این چالش عبارت‌اند از:

● ایجاد فرصت برابر آموزشی که به نظر می‌رسد با تقویت آموزش از طریق رسانه‌های جمعی مانند تلویزیون یا توسعه زیرساخت‌های لازم برای استفاده از آموزش در فضای مجازی در مناطق کم‌برخوردارتر، امکان‌پذیر باشد.

● چاره‌اندیشی برای برگزاری آزمون‌های سالم که بتوان از آن‌ها به جای آزمون‌های حضوری استفاده کرد.

● برنامه‌ریزی برای توانمندسازی آموزش‌دهنده‌ها و آشنا ساختن آن‌ها با ابزارهای آموزش مجازی.

کلام آخر

سال تحصیلی جاری از بعد حضور فیزیکی در فضای آموزشی مدرسه، کوتاه‌ترین سال تحصیلی بود و ما معلمان کم‌تر از سال‌های قبل در کنار دانش‌آموزان حضور فیزیکی داشتیم اما ساعات آموزش محدود به ۸ صبح تا ۳ بعدازظهر نبود. امسال دانش‌آموزان در تمامی ساعات شبانه‌روز، هر زمان که

نیاز داشتند درباره‌ی مطلبی که درست متوجهش نشده‌اند سؤال کنند یا از کلافگی‌های ناشی از آموزش مجازی به کسی غر بزنند و یا در رابطه با آنچه باعث بغضشان شده بود درددل کنند، ما در کنارشان بودیم؛ کافی بود چند دکمه را فشار دهند. البته شاید در همان لحظه، برخط (آنلاین) نبودیم ولی بیش از هر زمان دیگری در زندگی‌مان گوش‌به‌زنگ گوشی‌هایمان بودیم و در اولین فرصت، در دسترس دانش‌آموزانمان قرار می‌گرفتیم. بیش از هر سال دیگری با آن‌ها گره خوردیم و دلمان برایشان تپید. آموزش مجازی با همه‌ی فراز و فرودهایش فرصتی بود برای شناخت بیشتر دانش‌آموزان و روحیات آن‌ها.

رقیه شجاعی، دبیر منطقه ۴ تهران

یکی از پیامدهای پسا‌کرونا در حوزه آموزش و پرورش این است که دانش‌آموزان به راحتی غیبت غیرموجه خواهند داشت؛ با این توجیه که فایل صوتی کلاس را دریافت خواهند نمود یا از دبیر مربوطه درخواست می‌کنند که کلیت مبحث را در فضای مجازی توضیح بدهد و با توجه به روحیه لطیف معلمان، این امر محقق خواهد شد. به علاوه، مدرسه از کارکردهای خود از جمله توجه به مسائل اخلاقی و تربیتی باز خواهد ماند.

مریم پوروحید، دبیر، تهران

«ایران چهارراه حوادث است.» جلال آل احمد

مجموعه‌ای از حوادث طبیعی (زلزله رودبار، زلزله بم، سیل گلستان و لرستان و خوزستان) و غیرطبیعی (از قبیل جنگ و امروز هم بیماری کووید ۱۹ یا کرونا) نیاز به مدیریت و برنامه‌ریزی در برابر بحران‌ها در امر آموزش را ضروری می‌سازد.

همان‌طور که شاهد بوده‌ایم، معلمان و مدیران ضمن رعایت دستورات بهداشتی و در خانه ماندن، در کنار همدلی در جمع‌آوری بسته‌های حمایتی و رساندن آن‌ها به خانواده‌های دانش‌آموزان، کانال‌های آموزش مجازی را در واتساپ و تلگرام تشکیل دادند. فعالیت معلم‌ها، حتی به صورت تدریس مجازی از روی تخت بیمارستان، نشان داد که جامعه آموزش و پرورش نه تنها از وظایف خود غافل نشده است بلکه با تلاش همه‌جانبه می‌کوشد از هراس و دلواپسی خانواده‌ها در زمینه آموزش فرزندانشان بکاهد. البته تاب‌آوری نقش بزرگی در مدیریت بحران‌ها ایفا می‌کند؛ چرا که تاب‌نیابردن همان آسیب‌پذیری اجتماعی است. از جمله تمهیداتی که در یکی از هنرستان‌های تهران اعمال گردید و من خود شاهد آن‌ها بوده‌ام، یکی این بود که با خلاقیت همکاران، فضای آموزشی مناسبی ایجاد شد که تمام دانش‌آموزان بتوانند به نحوی با آن همراه شوند.

درست است که یکپارچگی آموزش در سطح کشور و مدارس می‌تواند ویژگی مثبت این شرایط باشد اما بسیاری از خانواده‌ها با «شرایط نابرابر دیجیتال» و دسترسی نداشتن به اینترنت و کامپیوتر روبه‌رو بوده و هستند. در آینده نزدیک ممکن است شرکت‌های بزرگ فناوری، جای خالی مدارس را به سرعت پر کنند و قطعاً به خاطر

کاهش هزینه‌های آموزش عمومی و حل مشکل کمبود نیرو و فضای آموزشی و مدرسه، مورد تشویق دولت هم قرار بگیرند.

این روند ممکن است مفاهیمی چون مدارس غیرانتفاعی و آزمون‌های ورودی مدارس خاص و دوری مسیر، سرویس ایاب و ذهاب مدارس، دانش‌جوی

غیربومی، تأمین خوابگاه و ... را دچار تغییر کند. البته مجازی شدن آموزش خوبی‌هایی دارد اما یکی از نتایج بد آن، منزوی شدن دانش‌آموزان از جامعه است که باعث می‌شود آن‌ها در تعاملات اجتماعی به رشد کافی دست پیدا نکنند. حس و رابطه معلم و دانش‌آموز، قالبی شدن تعلیم و تربیت و دور شدن از فرهنگ بومی را نیز باید به این مورد افزود و برایش چاره‌جویی کرد. در این میان نکته مثبت این است که قبل از بحران، ساعات تدریس به ساعات حضور معلم در کلاس یا روزهای کاری معلم در مدرسه محدود می‌شد اما در این دوران، دسترسی معلم به شاگرد و رابطه این دو در تمامی طول هفته وجود دارد. این موضوع این مزیت را دارد که رفع اشکال و سؤالات دانش‌آموزان به هفته بعد و حضور معلم در محل کار موکول نمی‌شود و دانش‌آموزان در طول هفته، امکان دسترسی به معلم خود و تعامل با او را دارند.

پیشنهاد من این است که دولت در صورت امکان همراه با ثبت‌نام کتب آموزشی، یک بسته (پکیج) لپ‌تاپ ساده در اختیار هر دانش‌آموز بگذارد که برنامه‌های مخصوص تدریس مانند برنامه شاد و سایت و کانال‌های مختص هر مدرسه روی آن وجود داشته باشد.

در نهایت، باید بگویم که با وجود مشکلات مرتبط با آموزش و مزایای تدریس مجازی و آموزش در بحران، هنوز برای قضاوت در این زمینه به زمان نیاز داریم.

الهام طلوعی، دبیر، تهران

کرونا بزرگ‌ترین چیزی را که به چالش کشید، نظام آموزش و مدارس بود. کرونا نشان داد که کلاس از مرز فیزیکی مدرسه بیرون می‌رود و دانش‌آموزان می‌توانند هم کلاسی‌هایی از سراسر کشور و حتی دنیا (البته به صورت مجازی) داشته باشند. چالش مهم دیگر اینکه دانش‌آموزان متوجه شدند که خودشان باید مسیر یادگیری و آموزش را طی کنند و مدرسه دیگر الزاماً محدود به زمان و مکان نیست. کرونا حتی فرصتی جهت استفاده گسترده از اینترنت برای آموزش و نیز یکپارچه‌سازی یادگیری در سطح کشور ایجاد کرد. بنابراین، فضای مجازی به نیازی ضروری برای آموزش دانش‌آموزان در مواقع بحران تبدیل شد. این روش در صورتی که اینترنت و وسیله‌ای ارتباطی مانند تبلت در دسترس همه دانش‌آموزان باشد، می‌تواند در این عرصه در سطح کشور عدالت آموزشی برقرار کند.

